

ธรรมะใกล้มือ

ธรรมะ คือเรื่อง ตัวเราเอง

พุทธทาสภิกขุ

BIA

ธรรมะ

คือเรื่อง

ตัวเราเอง

ธรรมะใกล้มือ

งานธรรมบรรยายของพุทธทาสภิกขุ ที่ไม่เคยจัดพิมพ์มาก่อน

ธรรมะคือเรื่องราวของเรา

พุทธทาสภิกขุ

การบรรยาย บรรยายแก่นิสิต ปริญญาโท - เอก จาก มศว.ประสานมิตร

วันที่แสดง ๑๒ มีนาคม ๒๕๓๓

รหัส ๔๑๒๕๓๓๐๓๑๒๐๐๐

ผู้ถอด เต็มสิริ หวังทวีทรัพย์

ผู้ตรวจทาน สนิชฐา แก้วลัดดากร

ISBN 978-616-7574-45-5

พิมพ์ครั้งแรก กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ จำนวนพิมพ์ : ๘,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

พิมพ์ที่ พิมพ์ดี

สมทบการผลิต ๑๐ บาท

ประสงค์พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน หรือเผยแพร่ในวาระต่างๆ ติดต่อได้ที่

มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) ถนนนินคมรถไฟสาย ๒

แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ : ๐-๒๕๓๖-๒๘๐๐ ต่อ ๕๑๐๑

โทรสาร : ๐-๒๕๓๖-๒๖๘๘

อีเมล : bookclub@bia.or.th

Facebook : [bookclub.bia](https://www.facebook.com/bookclub.bia)

ธรรมทาน กับ มรดกหนึ่งร้อย

ที่ใครจะรู้ว่า ตอนที่น้องไฉ่ ลองแบกเล่มหนังสือ ออกดู จะเห็นว่า มีอยู่สองเล่ม คือ ละคร-ตาดที่พี่ฉิมกับ กบความรั หรือคุณสมบัตินี้ ที่ร้อยเล่มหนังสือเล่มนั้น. มรดก หนึ่งร้อยเล่มนี้ ย่อมมอบถึง มรดกความรั ด้วยภาคตามตัว มรดก พร้อมกับมรดกละคร-ตาด และ ~~เรื่อง~~ ^{งาน} ~~เรื่อง~~ ในมรดก หนึ่งร้อยเล่มนี้ อยู่ทุกเล่มที่ไฉ่.

ส่วนมรดกธรรมทาน ย่อมไม่เป็นอย่างนั้น ความรั นั้นให้เปล่า ที่เลี้ยว, ส่วน ^{ละคร-ตาด} ละคร-ตาด หรือ บทพระนิพนธ์ นั้น มัก ต้อง ขอคืน เช่นเดียวกับบทพระนิพนธ์ ที่ให้ แยกไปถวายพระที่วัด. ขอคืน เพราะฉบับ ต้องไปถวาย อีกหลายฉบับ! จนกระทั่งถึงถึงที่วัด.

งานธรรมทาน มักถูกแทนที่มรดกหนึ่งร้อยไป. ขอจบพิจารณาด้วยดี ทั้งสองฝ่าย, จะได้เห็นใจ กันดี! และร่วมรักกันได้.

สารบัญ

ธรรมะ ๔ ความหมาย	๘
พระพุทธเจ้าทุกพระองค์เคารพหน้าที่	๑๓
ปัญหาทั้งหลายในโลกมาจากความเห็นแก่ตัว	๒๐
โลกจะมีสันติภาพถ้าเอาความเห็นแก่ตัวออกไป	๒๕
ระบบสหกรณ์จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกัน	๒๙
ความโง่ของตัวกู	๓๒
หมดความมีตัว เป็นสุขอย่างยิ่ง	๓๗
สิ่งทั้งปวงเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย	๔๐
จิตที่มีอัมมยตาเป็นจิตที่ไม่หวั่นไหว	๔๔
เรียนธรรมะคือเรียนเรื่องตัวเอง	๔๗
ชีวิตที่มีธรรมะ เป็นชีวิตที่อยู่เหนืออิทธิพล	
ของความเป็นบวกและความเป็นลบ	๕๐

ท่านสาธุชน นักศึกษา ครูบาอาจารย์ ผู้มีความสนใจ
ในธรรมทั้งหลาย

อาตมาขอแสดงความยินดีในการมาของท่าน
ทั้งหลายสู่สถานที่นี้ในลักษณะอย่างนี้ คือแสวงหาธรรมะ
เพื่อประโยชน์แก่หน้าที่การงานและชีวิตเป็นสิ่งที่ควร
กระทำอย่างยิ่ง สำหรับเรื่องที่จะพูดโดยไม่ได้กำหนดให้
นั้นก็จะขอพูดเรื่องธรรมะนั้นเอง และขอให้กำหนดเป็น
ใจความสั้นๆ ว่า เรื่อง**ธรรมะก็คือเรื่องตัวเราเอง** ถ้าพูดถึง
เรื่องธรรมะก็คือพูดเรื่องตัวเราเอง ที่เราสมมติกันเรียกว่า
ตัวเราเอง ชีวิตนั้นนั่นแหละคือตัวธรรมะ

ธรรมะ ๔ ความหมาย

ธรรมะเป็นภาษาบาลี แปลเป็นภาษาไทยว่า ธรรมชาติ คือสิ่งที่เกิดเอง เกิดแล้ว เกิดมีอยู่ทั่วไป นี่เรียกว่าธรรมชาติ ธรรมะนี้แบ่งเป็น ๔ ความหมาย ธรรมะคำเดียวคือตัวธรรมชาติทั้งหมด ตัวธรรมชาติทั้งหมดจะเป็นรูปธรรมหรือเป็นนามธรรมหรืออะไรก็แล้วแต่ เป็นตัวธรรมชาติที่มีอยู่ตามธรรมชาติ นี่ก็เรียกว่าธรรม คือธรรมะในภาษาบาลี แล้วก็ตัวกฎ กฎเกณฑ์ หรือกฎความจริง ที่มันสิ่งอยู่ในตัวธรรมชาติเหล่านั้น ก็เรียกว่าธรรมะเหมือนกัน คือธรรมชาติเหมือนกัน

แล้วก็ตัวหน้าที่ หน้าที่ที่สิ่งมีชีวิตจะต้องทำ สิ่งที่มีชีวิตและต้องทำหน้าที่ หน้าที่ที่สิ่งมีชีวิตจะต้องทำ ที่เขาเรียกว่าธรรมะอีกนั่นเองคำเดียวกัน มีผล ผลที่ได้รับจากการทำหน้าที่ เหล่านั้นก็เรียกว่าธรรมะอีก เลยเป็น ๔ ความหมาย คือตัวธรรมชาติ ตัวกฎของธรรมชาติ ตัวหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ ตัวผลที่ออกมาจากหน้าที่

ี่ความหมายนี้ ท่านทั้งหลายก็คิดดูสิมันจะมี
อะไรเหลือ มันจะมีอะไรเหลือในสากลจักรวาลนี้ จะมี
อะไรเหลืออยู่นอกไปจาก ๔ คำนี้ ธรรมชาติ กฎธรรมชาติ
หน้าที่ตามกฎธรรมชาติ ผลเกิดจากหน้าที่ ก็ไม่มีอะไรเหลือ
ก็หมายความว่า**ธรรมะคำเดียว**หมายถึง**ทุกสิ่งไม่ยกเว้น
อะไร** ต่อให้พระเจ้า พระเจ้าก็มีอยู่ตามธรรมชาติ

แต่ว่าใน ๔ ความหมายนั้น **ความหมายที่สำคัญที่สุด**
สำหรับมนุษย์เราก็คือความหมายที่ ๓ คือความหมายว่า
หน้าที่ หน้าที่ ถ้าไม่มีหน้าที่มันก็คือตาย พอไม่มีหน้าที่
มันก็คือตาย ดังนั้นความหมายที่ ๓ คือหน้าที่ หน้าที่
จึงสำคัญที่สุด บรรดาสิ่งที่มีชีวิตอยู่ได้ด้วยหน้าที่ แล้วทำ
หน้าที่ให้ถูกต้องตามกฎของธรรมชาติ แล้วก็มี**ความรอด**
ถูกต้องตามกฎของธรรมชาติ แล้วก็เรียกว่ารอด พวก
วิทยาศาสตร์ก็ยังบอกว่า *The Fittest The survival*
อะไรถูกต้องเหมาะสมอันนั้นอยู่ นั่นนะคือ**หน้าที่**

หน้าที่ตามความหมายที่ ๓ ของคำว่า**ธรรมะ**
ปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่อย่างถูกต้องเหมาะสมสิ่งนั้นรอด

ไม่อย่างนั้นก็คือตาย ทีนี้ก็มาดูทำไมจึงว่าธรรมะนั้นคือตัวเรา คือว่าไอ้ตัวเราทั้งหมดนี้ เนื้อหนัง เอ็น กระดูก ไอ้ทุกอย่าง ทุกส่วน ทุกๆ ปริมาณในร่างกายนี้ก็คือธรรมชาติ แล้วในร่างกายทุกส่วน ทุกๆ ปริมาณมันก็มีกฎของธรรมชาติสิงอยู่ ควบคุมอยู่ และทุกๆ ปริมาณก็มีหน้าที่ หน้าที่ ตามหน้าที่เป็นกลุ่มๆ เป็นพวกๆ กระทบรวมกันเป็นกระดูก เป็นเนื้อ เป็นเลือด เป็นตับไตไส้พุงอะไร มันก็ทำหน้าที่ มันก็ต้องทำหน้าที่

แล้วผลของการทำหน้าที่นั้นก็อยู่ที่เราผู้กระทำ เช่นเดี๋ยวมีสุขบ้าง มีทุกข์บ้างอะไรบ้าง แล้วแต่จะทำผิดหรือว่าทำถูก **ธรรมะทั้ง ๔ ความหมายมันรวมอยู่ในตัวคน** คือแต่ละคนๆ การพูดถึงธรรมะ ก็คือพูดถึงตัวเองนั่นแหละ ดูให้ดี ตัวเองครบถ้วนในทุกความหมายแล้วก็เป็นเรื่องของธรรมะ ในการแสวงหาความรู้เรื่องของธรรมะเป็น **สิ่งที่มีเหตุผลอย่างยิ่ง จะต้องกระทำ จะต้องทำให้ดีที่สุด** ซึ่งท่านทั้งหลายมาแสวงหาความรู้เรื่องธรรมะก็เป็นสิ่งที่มีเหตุผล

อาตมาก็ขอแสดงความยินดีว่าได้มาหาสิ่งที่จำเป็นที่สุด ถูกต้องที่สุด เหมาะสมที่สุดคือสิ่งที่เรียกว่าธรรมะนี้ขอทำความเข้าใจต่อไปเกี่ยวกับคำพูดคำนี้ ธรรมะๆ นี้ อย่างที่กล่าวแล้ว มันหมายถึงทุกอย่าง ทุกอย่างนี้ มันเอาไปใช้เรียกอะไรก็ได้ไม่มีผิดละ กระทั่งว่าคำถาม คำถาม ทุกคำถามที่มันจะเกิดขึ้นมาในโลก ก็หมิ่น ก็แสน ก็ล้าน คำถามก็ตาม ทุกคำถามตอบได้ด้วยคำว่าธรรมะ ธรรมะไม่เชื่อลองดู มาจากอะไร จะไปไหน จะทำอะไร ทำเพื่ออะไรแล้วก็คำตอบคือธรรมะคำตอบได้ทุกคำถาม

เราจะต้องมองเห็นไอ้ความจริงอันนี้ เช่น ตาเห็นทุกสิ่งที่เห็นอยู่นี้ก็เป็นตัวธรรมชาติ ในธรรมชาติมีกฎของธรรมชาติ แล้วก็มีหน้าที่ที่ชีวิตจะต้องปฏิบัติตามกฎของธรรมชาติ เช่น ต้นไม้มีชีวิตก็ต้องปฏิบัติตามกฎของธรรมชาติ สัตว์ก็เหมือนกัน คนก็เหมือนกัน ทั้งจักรวาลเลยมันต้องทำตามกฎของธรรมชาติ นี้เรียกว่าเราจะต้องรู้จักตัวเรา หรือว่าทุกสิ่งที่มันรวมกันแล้วเรียกว่าตัวเรา

แต่มันมีความยุ่งยากเกี่ยวกับภาษา ใช้ภาษาผิดๆ แล้วก็ทำยุ่ง ขอยกตัวอย่างเช่น ในโรงเรียนที่ท่านทั้งหลาย เคยเรียนมาแล้ว ในโรงเรียนประถม มัธยมอะไรก็แล้วแต่ ครูก็สอนว่าธรรมะคือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ธรรมะคือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า นี่มันผิด ผิดอย่างไม่มีชั้นดีเลย ไม่มีอะไรเหลือเลย ผิดหมด เพราะตัวธรรมะ มันไม่ใช่ตัวคำสั่งสอนนี้ มันตัวหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติอยู่

และในอินเดีย ในอินเดียศาสนาไหน ลัทธิไหน คณะไหนก็ตาม เขาเรียกคำสั่งสอนของเขาว่าธรรมะ ธรรมะเหมือนกันหมด แม้พวกที่ตรงกันข้ามกับพระพุทธเจ้า เขาก็เรียกคำสั่งสอนของเขาว่าธรรมะ ธรรมะเหมือนกัน ธรรมะของนิครนถ์ ของเดิยรลีย์ นี่ธรรมะเหมือนกันหมด ไม่ใช่เฉพาะของพระพุทธเจ้า นี่เมื่อครูของเราสอนอย่างนี้ มันก็ยุ่งไปหมด มันไม่ใช่ความจริง ปทานุกรมเด็กๆ ในอินเดีย ธรรมะแปลว่า *Duty* ถูกตรงตามภาษาบาลี ภาษาธรรมชาติ ธรรมะคือหน้าที่

พระพุทธเจ้าทุกพระองค์เคารพหน้าที่

ที่นี้ก็ดูไปตามนั้นนะ จะเห็นว่า ธรรมะคือสิ่งสูงสุด สิ่งสูงสุดที่ต้องเคารพ เอ้า คุณลองไม่เคารพหน้าที่สิ เออสิ มันก็ตายเท่านั้นเอง มันต้องทำหน้าที่ทุกอย่าง เพื่อรอดอยู่ มันน่าประหลาดที่ว่าธรรมะนั้นคือสิ่งที่ พระพุทธเจ้าเคารพทุกพระองค์ นี่พูดกันอย่างชาวพุทธ อย่างชาวพุทธเรา เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาใหม่ๆ แล้วท่านก็เสมือนว่า ต่อไปนี้จะเคารพอะไร ต่อไปนี้จะเคารพอะไร เพราะว่าการอยู่อย่างไม่มีที่เคารพนั้นไม่ถูก ทุกคนต้องมีอยู่ ต้องเป็นอยู่อย่างที่มีที่เคารพ จะเป็น กฎเกณฑ์เป็นอะไรก็สุดแท้แต่ ต้องมีที่เคารพ เดียวนี้เป็น พระพุทธเจ้าแล้วจะเคารพอะไร ทบทวนไปมาในที่สุด ท่านก็ตกลงพระทัยว่า เคารพธรรมะคือหน้าที่ หน้าที่ของ พระพุทธเจ้านั่นเอง

เรื่องหน้าที่นี้ก็ตรัสรู้ขึ้นมาเองว่าเป็นอย่างนี้ อย่างนี้

เป็นหน้าที่ ดับทุกข์ได้สิ้นเชิงเป็นอย่างนี้ ก็เคารพสิ่งที่
ตรัสรู้ขึ้นมาได้เองนะ ก็คือหน้าที่ ท่านเลยก็ประกาศ
ในเวลานั้นว่า พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ที่แล้มาในอดีต
ก็ดี ในอนาคตจักมีมาก็ดี กำลังมีในปัจจุบันนี้ก็ดี ทุก
พระองค์เคารพธรรมะคือหน้าที่ แล้วท่านก็ทำอย่างนั้น
จริงๆ พระพุทธเจ้าท่านเคารพหน้าที่จริงๆ

ขอเวลาพูดเรื่องนี้สักหน่อย แม้ว่ามันจะเสียเวลา
ไปบ้างว่า พระพุทธเจ้าท่านเคารพหน้าที่อย่างไร เพื่อ
จะเปรียบเทียบกับพวกเรา พวกเราเคารพหน้าที่อย่างไร
เราทำงานกันไม่รู้จะถึงหรือเปล่าก็ ๘ ชั่วโมง ทำงานวัน
หนึ่งถึง ๘ ชั่วโมง แต่พระพุทธเจ้าเคารพหน้าที่ ทำงาน
ครบรอบทั้งวันทั้งคืน ไม่มีกำหนดชั่วโมง ที่ว่าก่อนสว่าง
ก่อนสว่างท่านก็นั่งใคร่ครวญ นั่งใคร่ครวญดู อะไรมีที่ไหน
อะไรมีที่ไหน ใครอยู่ที่ไหน เป็นอย่างไร ท่านใคร่ครวญดู
แล้วจนหาว่าวันนี้ควรจะไปพบใคร ควรจะไปจัดการกับ
ใครให้เป็นประโยชน์ ท่านก็ตกลงวันนี้ไปที่ไหน

พอสว่างขึ้นมาท่านก็ไปในรูปของการไปบิณฑบาต
นั้นเลยเรียกว่าไปโปรดสัตว์ หาโอกาสจนพบกับคนนั้น
ด้วยเหตุการณ์อันนั้น สนทนาโต้ตอบกันถึงที่สุดหรือฉันทัน
อาหารที่นั่นเลย จนสายจนเที่ยงไป จนสำเร็จประโยชน์
หรืออาจจะทำอะไรอื่นๆ พร้อมกันไปด้วยก็ได้ แล้วแต่จะ
พบกันสักกี่ราย พอเที่ยงก็จะพักร้อนนิดหน่อย นิดหน่อย
พอบ่ายมาถึงที่วัดก็ต้องพูดจาสั่งสอนกับประชาชนที่ไปหา
ที่วัด นี่ตอนบ่าย ตอนบ่าย จนเย็น จนเย็น ตอนบ่ายถึง
เย็นนี้ก็พบประชาชน

พอค่ำลงก็สอนพระเณรประจำวัด พระเณร
ประจำวัดที่อยู่ด้วยกัน จนดึกเที่ยงคืน พอเที่ยงคืนก็
บาลีก็ใช้คำว่า *เทวะปัญหะนัง อัจฉะรัตเต ;*
เทวะปัญหะนัง - แก่ปัญหาเทวดา หมายความว่า
ตอบคำถามของเทวดา เทวดานี้หมายถึงพระราชา
มหากษัตริย์ก็ได้ ก็เรียกว่าเทวดาที่เป็นคน คนนี้ ตัวเทวดา
ที่มาจากเมืองสวรรค์โน่นก็ดีก็เรียกว่าเทวดา เทวดา

เมืองคนหรือเทวดาเมืองฟ้าก็ตามมาเฝ้าพระพุทธเจ้า เวลาเที่ยงคืนทั้งนั้นแหละ มันเป็นธรรมเนียมหรือเป็นอะไรก็สุดแท้แต่เรื่องก็เป็นอย่างนั้น

พระราชารธรรมดาเวลากลางวันก็มีกิจธุระมาก มันมีเวรภัยมากไป กลางคืนก็ต้องยกกองทัพถือคบเพลิงไปเลย ปลอดภัยแล้วไปเฝ้าพระพุทธเจ้า มีเรื่องพูดกันจนเลยเที่ยงคืน เลยตีกดื่นเที่ยงคืนกว่าจะเสร็จเรื่อง ก็พักผ่อนนิดหน่อย พอถึงหัวรุ่งแล้ว หัวรุ่งก็คิดว่าวันนี้จะไปไหน พรุ่งนี้จะไปไหน ก็ไปๆ ก็ทำอย่างนี้ ครบวงจรวันคืน นี่ท่านเคารพหน้าที่ไม่ใช่ว่าทำงานเพียง ๘ ชั่วโมง คือพร้อมที่จะทำทุกชั่วโมง กระทำอย่างแท้จริง อย่างซื่อสัตย์สุจริต

เราทำงาน ๘ ชั่วโมงแล้วยังคดโกง ยังบิดพลิ้วกัน เสีย ไม่ต้องทำก็ดี บิดพลิ้วหน้าที่ ลงสมุดทำงานวันทำงาน ก็ลงโกหกกันทั้งนั้น ไม่ได้มาตรงตามตัวเลขที่ลงในบัญชีนี้จะไปเทียบกับพระพุทธเจ้าได้อย่างไรเล่า ว่าท่านทำหน้าที่อย่างไร เคารพหน้าที่อย่างไร

เอ้า ทีนี้ก็ว่าเมื่อท่านเสร็จที่บ้านนี้ จังหวัดนี้ จังหวัดนี้เสร็จแล้วจะไปจังหวัดอื่น ไปมณฑลอื่น ท่านไม่มีรถยนต์ ท่านไม่มีรถยนต์ มันยังไม่มีรถยนต์ มันมีแต่รถเทียมด้วยม้าหรือวัว เกวียนเทียมด้วยวัวท่านไม่นั่ง เพราะมันสัตว์มีชีวิตมันลากไป ไม่นั่ง ไม่นั่ง ไม่นั่ง รถยนต์ก็ไม่มี พาหนะอย่างนี้ไม่มีก็ต้องเดิน ก็ต้องเดินจะก็โยชน์ ก็โยชน์ ก็โยชน์ก็ต้องเดิน นี่ปรากฏในพระบาลีว่าไม่มีรองเท้า ไม่มีร่ม นี่ช่วยเข้าใจไว้ด้วยนะพระพุทธเจ้าไม่มีรองเท้า นะ ไม่มีร่มนะ กระทั่งไม่มีกล้องถ่ายรูปเหมือนพระสมัยนี้ คิดดูสิ คุณลองคิดดูสิ ร่มก็ยังไม่มี รองเท้าก็ยังไม่มี มันต้องเดินเดินแดดก็แดดก็เหงื่อโซม เดินไปด้วย การเดินเป็นโยชน์ๆ นั่นคือการเสียดสละของพระพุทธเจ้า เสร็จเมืองนี้ก็ไปเมืองโน้น เสร็จเมืองโน้นก็ไปเมืองโน้น

จนกระทั่งวันที่จะปรินิพพาน ปรินิพพานซึ่งเรา แลกกันว่าตาย วันนั้นก็ยังเดินอยู่เป็นโยชน์ๆ ค็นี่จะ ปรินิพพานแล้วกลางวันยังเดินอยู่เป็นโยชน์ๆ เดินอยู่เป็น

โยชน์ๆ ไม่ได้ไปหาหมอ หาโรงพยาบาล หรือพักผ่อนอะไร
อายุมากแล้วตั้ง ๘๐ ปียังเดินอยู่เป็นโยชน์ๆ พอไปถึง
ที่ๆ กำหนดไว้ว่าจะปรินิพพาน อุทยาน วนอุทยานที่พัก
ของพวกกษัตริย์ที่เขามีไว้เที่ยวเล่นแห่งหนึ่ง กำหนดว่า
ปรินิพพานที่นี่ ก็เตรียมที่สำหรับจะปรินิพพานกลางดิน
เตี้ยงเตี้ยๆ นิดเดียว วางอยู่กลางดินปูผ้าแล้วก็ประทับ
บนนั้นเพื่อจะปรินิพพาน ไม่ได้ปรินิพพานบนตึก บนวิมาน
บนโรงพยาบาลที่ไหน

หัวข้อนี้จะปรินิพพาน ก็ยังมีนักบวชศาสนาอื่น
เข้ามาขอถามปัญหา มาขอให้สอน ให้สอนที่เกิด พระเจ้า
พระสงฆ์ทั้งหลายก็ว่า นี่มันมากไปแล้ว มันมากไปแล้ว
พระพุทธเจ้าจะปรินิพพานเดี๋ยวนี้ ยังมาให้สอนอีก
ก็โล้มันไป โล้ไปโดยเร็วไป พระพุทธเจ้าท่านได้ยิน
โอ้อ้ออย่าโล้มัน อย่าโล้มัน เรียกมันมา เรียกมันมา
ต้องการอะไรก็ถาม ถามก็ตอบ ถามตอบ ถามตอบให้
จนคนนี้ได้บรรลุธรรมะพร้อมที่จะเป็นพระอรหันต์ พร้อม

ที่จะเป็นพระอรหันต์ บรรลุธรรมะ แล้วไม่กัณหาที่ต่อมา
ท่านกัณนิพพาน นิพพานเหมือนกับปิดสวิตซ์ไฟ

พระพุทธเจ้ามีการปรินิพพานเหมือนปิดสวิตซ์ไฟ
คือเข้าสมาธิอันนี้แล้วออกจากสมาธิอันนี้ เข้าสมาธิอันนี้
ออกจากสมาธิอันนี้ตามสมควร ตามพอใจของท่าน
พอออกจากสมาธิชุดสุดท้ายท่านกัณนิพพานเหมือนกับ
ปิดสวิตซ์ไฟ คุณจะว่ายังไง จะเรียกว่าทำหน้าที่จนตาย
ได้หรือไม่ลองคิดดูสิ ทำหน้าที่จนตาย ทำการงานหน้าที่
จนกระทั่งตาย หน้าที่สุดท้าย เราทำกันอย่างนั้นหรือ
ในโลกเราทำกันอย่างนั้นหรือ ที่ว่าขยันที่สุดมันก็ยัง
ไม่ทำอย่างนี้

ปัญหาทั้งหลายในโลก มาจากความเห็นแก่ตัว

ที่ท่านเคารพหน้าที่ เคารพหน้าที่ บูชาหน้าที่
เคารพหน้าที่ ถ้าเราเคารพหน้าที่กันอย่างนี้ ไม่คดโกง
หน้าที่ ไม่กบฏหน้าที่ แล้วก็มีสันติภาพเหลือเฟือ เดียวนี้
มีแต่คนเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ธรรมะ ถ้า
เห็นแก่ตัว มันไม่เห็นแก่ธรรมะหรอกเพราะมันรักตัว
เห็นแก่ตัวเอง ไม่เห็นแก่ความถูกต้องและไม่เห็นแก่ผู้อื่น
ผู้เห็นแก่ตัวนะไม่เห็นแก่ผู้อื่น ไม่เห็นแก่ธรรมะ แล้วมันจะ
เห็นแก่หน้าที่ได้อย่างไร มันจะเคารพแก่หน้าที่ได้อย่างไร
ผู้เห็นแก่ตัว

แล้วเราจะดูผู้เห็นแก่ตัวทั้งหลาย ใครเห็นแก่ตัว
คนนั้นชี้แจงทำงาน จะนอนแล้วก็รอเอาผลงานของ
ผู้อื่นทำ เด็กวัดเห็นได้ง่าย นักเรียนก็เห็นได้ง่าย ผู้ใหญ่
ก็เห็นได้ง่าย คนไหนเห็นแก่ตัวคนนั้นจะชี้แจงทำงาน

แต่จะเอาผลงาน ไม่ทำหน้าที่แต่จะเรียกร้องสิทธิ คือคน
ทั้งหลายก็ได้ คนทั้งหลายถ้าไม่ทำหน้าที่จะเรียกร้องสิทธิ
นี่คือ เห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัว

คำว่า เห็นแก่ตัวนั้นอย่าเอาไปใช้ในทางดีเลย มัน
เห็นแก่ตัวด้วยกิเลส ถ้าเขาเคารพตัว พัฒนาตัว บูชาตัว
นั้นไม่ใช่เห็นแก่ตัว นั่นมันอีกคำหนึ่ง อีกคำหนึ่ง ถ้า
เห็นแก่ตัวที่ตรงนี้มันเห็นด้วยกิเลส ด้วยความโง่ มันก็
ขี้เกียจ ไม่อยากทำงานแต่จะเอาสิทธิ เอาประโยชน์ แล้วก็
ไม่ทำหน้าที่ และยังไม่สามัคคี ไม่สามัคคี ประเทศชาติ
จะเรียกร้องสามัคคีจากคนเห็นแก่ตัวนี้เหมือนกับหาเลือด
กับปู มันไม่สามัคคีก็ไปเถอะคนเห็นแก่ตัว

และคนเห็นแก่ตัวก็อิจฉาริษยา อิจฉาริษยา เมื่อ
ผู้อื่นทำดีก็จะปิดแข่งปิดขานี้เห็นแก่ตัว มันก็เห็นแก่ตัว
ถ้าเลยเถิด เลยเถิดหลงทางนะ เห็นแก่ตัวหลงทาง
มันก็เป็นบ้า มันก็เป็นบ้า มันถือว่ามันก็ต้องเป็น
อาชญากร อาชญากร อันธพาลเลวร้าย แล้วมันก็ทำสิ่ง

ที่ไม่ควรทำ ปัญหายุ่งยากทั้งหลายทั้งหมดในโลกนี้ มาจากความเห็นแก่ตัวของผู้เห็นแก่ตัว เราพูดได้เลยว่าปัญหาอะไรก็ตาม ก็ร้อยก็ล้านปัญหาก็มาจากผู้เห็นแก่ตัว ปัญหามลภาวะ ปัญหานิเวศวิทยา ปัญหาทุกอย่างที่เกี่ยวกับสังคมนี้ ก็มาจากผู้เห็นแก่ตัว การปล้น การฉ้อ การขโมยอันนี้ก็มาจากผู้เห็นแก่ตัว

การทำลายประโยชน์สาธารณะก็ผู้เห็นแก่ตัว การทำลายป่าไม้ ทำลายอะไรที่ไม่ควรจะทำลายก็มาจากผู้เห็นแก่ตัว ถ้าควบคุมไว้ไม่อยู่ก็เป็นบ้า จนกระทั่งฆ่าตัวเองตาย มันไม่น่าเชื่อนะว่า ผู้เห็นแก่ตัวทำไมฆ่าตัวเองตาย ความเห็นแก่ตัวมันหลงทางมากเกินไปจนมันหลงทางหมด ฆ่าตัวเอง ฆ่าพ่อ ฆ่าแม่ ฆ่าลูก ฆ่าเมีย แล้วฆ่าตัวเองก็ได้ นี่ผู้เห็นแก่ตัว สร้างปัญหาทุกอย่างทุกชนิดขึ้นมา เพราะว่าเขาไม่เคารพหน้าที่ เขาเห็นแก่ตัวเขาเคารพหน้าที่ไม่ได้ เขาไม่สนใจหน้าที่

เราก็ลำบากสิก็ต้องสร้างคุกตะรางไว้ ไว้สำหรับพวกผู้เห็นแก่ตัว ต้องเพิ่มตำรวจ เพิ่มตำรวจเพราะผู้เห็น

แก้ตัว ต้องเพิ่มโรงพยาบาลบ้า จนไม่มีเงินจะเพิ่มกันแล้ว ได้ยินว่าโรงพยาบาลบ้านั้นมันไม่พอแล้วเงินก็ไม่มี นี่โรงพยาบาลบ้า เห็นแก้ตัวมันมากขึ้น นี่เห็นแก้ตัวนะคือ ไม่มีธรรมชาติ ถ้ามีธรรมชาติเห็นแก่ธรรมชาติหรือหน้าที่แล้วมันก็ต้องเห็นแก่ผู้อื่น ที่เห็นแก้ตัวคือไม่เห็นแก่ธรรมชาติ ไม่เห็นแก่ความถูกต้อง

ถ้าเห็นแก่ธรรมชาติคือเห็นแก่ความถูกต้อง มันก็ไม่เห็นแก้ตัว ก็ทำประโยชน์ ประโยชน์เพื่อตัวเองก็ทำ ประโยชน์เพื่อผู้อื่นก็ทำ ประโยชน์ที่มันเกี่ยวข้องกัน แยกกันไม่ได้ก็ทำ ประโยชน์ตัวเองก็ทำ ประโยชน์ผู้อื่นก็ทำ ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกันอยู่ก็ทำ มันก็หมด หมด ประโยชน์ ประโยชน์ทุกชนิดที่ต้องทำ นี่ขอให้เรามองดู ให้เห็นว่า ความเห็นแก้ตัวนี้เป็นสิ่งเลวร้ายที่สุด ไม่มี ความเลวร้ายอะไรจะมากมาเทียบกับความเห็นแก้ตัว ไม่ต้องเชื่ออาตมาหรอก ไปดูเอาเองอะไรจะเลวร้ายยิ่งไปกว่าความเห็นแก้ตัว

โลกนี้ไม่มีสันติภาพ โลกนี้ไม่มีสันติภาพหรอก
เพราะเหตุอะไร ยิ่งไปหมด ก็เพราะความเห็นแก่ตัวอย่าง
เดียว มันมีผู้เห็นแก่ตัว คนยากจนก็เห็นแก่ตัว คนมั่งมี
ก็เห็นแก่ตัว แล้วมันจะพูดกันรู้เรื่องหรือ มันจะรักกัน
ได้หรือ คนยากจนก็เห็นแก่ตัว คนมั่งมีก็เห็นแก่ตัวมันก็
พูดกันไม่รู้เรื่อง ลูกจ้างก็เห็นแก่ตัว นายจ้างก็เห็นแก่ตัว
แล้วมันจะรักกันได้หรือ มันจะมีปัญหาไม่มีที่สิ้นสุด ใน
หน้าหนังสือพิมพ์ คาราคาซังกันอยู่ตลอดเวลา

โลกจะมีสันติภาพ ถ้าเอาความเห็นแก่ตัวออกไป

เมื่อมองกันทั้งโลก นายทุนทั้งหลายในโลกก็เห็นแก่ตัว ชนกรรมาชีพทั้งหลายก็เห็นแก่ตัว มันก็พูดกันไม่รู้เรื่อง มันมีแต่ที่จะทะเลาะวิวาทกันก็เท่านั้น พูดกันไม่รู้เรื่อง นายทุนก็เห็นแก่ตัว ชนกรรมาชีพก็เห็นแก่ตัว นอกนั้นก็เห็นแก่ตัว แล้วมันก็พูดกันไม่รู้เรื่อง มันก็เต็มไปด้วยปัญหา ทั้งๆ ที่ศาสนาทุกๆ ศาสนา สอนเรื่องไม่เห็นแก่ตัว แต่แล้วก็ไม่มีผู้ปฏิบัติกันก็คน ถือศาสนาแต่ปาก ไม่ปฏิบัติศาสนาโดยแท้จริง

ถ้าทุกคนปฏิบัติศาสนากันโดยแท้จริงแล้วจะไม่มีคนเห็นแก่ตัวเหลืออยู่ในโลกหรอก เพราะทุกศาสนา มันสอนเรื่องไม่เห็นแก่ตัวนี้ จะเป็นศาสนาอะไรก็ตาม แต่แล้วก็ไม่มีใครปฏิบัติ แล้วร้ายกว่านั้น บางทีศาสนาเองกลับเห็นแก่ตัวเสียเองซะอีก เป็นเจ้าหน้าที่ทางศาสนา

กลับเห็นแก่ตัวเสียอีก คิดจะทำลายศาสนาอื่นก็มี มันจะพูดกันรู้เรื่องได้อย่างไร ถ้าว่าเราเอาศาสนาทุก ศาสนามาใช้เป็นประโยชน์ได้ล่ะก็ ในโลกนี้ไม่มีความ เห็นแก่ตัว จะมีแต่ถูกต้อง ถูกต้อง คือธรรมะ ธรรมะคือ ความถูกต้อง เห็นแก่ผู้อื่น เห็นแก่ความถูกต้อง

เราเห็นแก่ตัว เราก็พูดกันไม่รู้เรื่อง ขอภัยที่พูด ว่า *You know, You know* นั้นไม่ได้ทำอะไรนอกจาก ประองตองกันระหว่างผู้เห็นแก่ตัว ผู้เห็นแก่ตัวสารพัดชนิด ประองตองกันที่ *You know* ก็ตกลงกันไม่ได้เพราะความ เห็นแก่ตัว อาตมาคิดว่าเลิก *You know* เสียดีกว่า แล้วมี *You role, You role* เข้ามาแทน ให้ยื่นในเซ็ท *Nation organization* นั้นออกไปเสีย อยู่ในเซ็ท *Religion organization* เข้ามาเป็น *You role, You role* เอาความไม่เห็นแก่ตัวเข้ามา แล้วก็พูดกันรู้เรื่องแหละ พูดกันรู้เรื่องแหละไม่ต้องเถียงกัน

โลกนี้จะมีสันติภาพถ้าว่ามันเอาความเห็นแก่ตัว

ออกไปเสียได้ โลกนี้จะพูดกันรู้เรื่องและมีสันติภาพ
นี้ก็หมายความว่าธรรมะเข้ามา ธรรมะเข้ามา ความเห็น
แก่ตัวออกไป ความเห็นแก่ตัวออกไป ความเห็นแก่ธรรมะ
ธรรมะเข้ามา นายจ้างกับลูกจ้างจะรักเป็นเพื่อนกัน
นายทุนกับชนกรรมมาชีพจะรักเป็นเพื่อนกัน คนยากจน
กับคนมั่งมีก็จะรักเป็นเพื่อนกัน คนกับสัตว์เดรัจฉาน
ก็จะรักเป็นเพื่อนกัน คนกับต้นไม้ต้นไม้ใดก็รักเป็นเพื่อนกัน
ไม่ทำลาย เดียวนี้มันเห็นแก่ตัว มันเห็นแก่ตัว มันรักกัน
ไม่ได้แม้แต่คนกันเอง

คนเห็นแก่ตัวเมื่อหนักเข้าๆ มันก็เห็นแก่ตัว เกิดขึ้น
ระหว่างผิวเมีย ทะเลาะกันต้องหย่ากัน แม้แต่ผิวเมีย
มันต้องหย่าก็เพราะความเห็นแก่ตัว ถ้ามีแต่ธรรมะไม่
เห็นแก่ตัว ปัญหาเหล่านี้มันก็ไม่มี ฉะนั้นขอให้เราช่วยกัน
ทำลายความเห็นแก่ตัว ทุกวิถีทางที่จะทำได้ ถ้าทุกศาสนา
มารวมกันใช้วิธีของตน วิธีของตน วิธีของตนแล้วมันก็ได้
แหละสามารถที่จะทำลายความเห็นแก่ตัวได้ เดียวนี้

ศาสนาแต่ละศาสนาก็ไม่ร่วมมือ ยังเห็นแก่ตัว ยังจะดีกว่า
ศาสนาอื่น ยังจะเอาเปรียบศาสนาอื่น ยังเห็นแก่ตัว มัน
ก็เลยไม่มีความรักกัน

ระบบสหกรณ์จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกัน

การที่เห็นแก่ตัวแล้วไม่รักกันนี้มันผิดหลักของ
ธรรมชาติ กฎเกณฑ์ของธรรมชาตินะ มันต้องการให้
ทุกคนอยู่ด้วยกัน เหมือนสัญญาชตาณแห่งการอยู่ร่วมกัน
ของสิ่งที่มีชีวิต แต่ว่าแม้สิ่งที่ไม่มีชีวิตก็ยังคงอยู่ร่วมกัน
อยู่ด้วยกัน ลองคิดดูว่าไอ้สุริยจักรวาล สุริยจักรวาลนี้
มันยังต้องอยู่ร่วมกันอย่างเหมือนกับสหกรณ์ สหกรณ์
ต่อกัน ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาวดวงอะไร ก็ร้อย
ก็ล้านดวงมันก็ต้องอยู่ร่วมกันอย่างสหกรณ์ มันจะอยู่ได้

ฉะนั้นมันเป็นความหมายลึกซึ้งที่ว่า มันต้องอยู่
ร่วมกันด้วยความเข้ากันได้ ไม่ใช่จะเป็นข้าศึกศัตรูแก่กัน
เอาที่ในโลกโลกเดี๋ยวนี้ก็ต้องอยู่กันอย่างสหกรณ์ มนุษย์
กับสัตว์กับต้นไม้ต้นไม้กับแผ่นดินนี้ต้องอยู่กันอย่าง
สหกรณ์ไม่ทำลายกัน เดี่ยวนี้มนุษย์มีแต่ทำลาย ทำลาย
ธรรมชาตินี้ ไม่มีสหกรณ์กับธรรมชาติ ไม่เท่าไรจะไม่มี
อะไรกิน

ในโลกโลกเดียวกันก็ต้องอยู่กันอย่างสหกรณ์ จะมีแต่เพียงคนเดียวก็ไม่ได้ สัตว์ตัวเดียวก็ไม่ได้ มันอยู่ไม่ได้ อย่างต้นไม้มันเขียว เขียวอยู่ได้นี้เพราะนกมันช่วยรักษาเลี้ยงดู เพราะว่ามันกินหนอนวันหนึ่งมากมาย เพียงแต่ไม่มีนก หนอนก็กินใบไม้เหล่านี้หมด แล้วก็มากจนต้นไม้เหล่านี้ตายหมด มันอยู่อย่างสหกรณ์คืออาศัยกันและกันนี้มันจึงอยู่มาได้ ฉะนั้นในชีวิตของเราคนหนึ่งๆ แต่ละคนมันก็สหกรณ์ทั้งนั้นแหละ แขน ขา มือ ตีน กระดูก เนื้อ หนัง ตับ ไต ไข้พุง หัวใจ ต้องทำหน้าที่ในลักษณะเป็นสหกรณ์ร่วมกันเป็นหนึ่งชีวิต พอไม่สหกรณ์เมื่อไรมันก็ตาย มันก็ตายไม่ต้องสงสัย เพราะว่าชีวิตนี้มันอยู่ได้ด้วยสหกรณ์

เราจึงเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี เรานำระบบสหกรณ์มาใช้ แต่แล้วก็เป็นไปได้ สหกรณ์ได้ปีสองปีก็ล้ม สหกรณ์นี้ล้มไปก็ร้อยก็พันก็สหกรณ์แล้ว เพราะสมาชิกมันเห็นแก่ตัว คิดดู สมาชิกสหกรณ์มันเห็นแก่ตัว สหกรณ์มันอยู่ไม่ได้

มันต้องมีอะไรมาล่อ มาหลอก มาจ้าง มันจึงอยู่ได้บ้าง
บางสหกรณ์ มันเห็นแก่ตัวสหกรณ์มันล้มหมด ขอให้ม
ีธรรมะ ให้มีธรรมะเข้ามา ให้มีธรรมะเข้ามาแล้วเห็น
แก่ธรรมะ มันก็ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ตัวมันก็รักๆ
กัน เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตายกัน แล้วมันก็อยู่กันได้
แล้วก็เจริญดี

ความโง่ของตัวกู

เฮ้อ! ทีนี้เราก็มารู้กันว่า ทำไมจึงเห็นแก่ตัว ทำไมจึงเห็นแก่ตัว ทำไมจึงเห็นแก่ตัว นี่เป็นเรื่องลึกซึ้ง เป็นเรื่องลึกซึ้ง ที่ต้องคิดกันมากสักหน่อย ต้องพิจารณาศึกษากันสักหน่อย ถ้าถามขึ้นว่าทำไมจึงเห็นแก่ตัว ก็เพราะว่าแต่ละคน ละคน มันมีความรู้สึกของตน มีตา มีหู มีจมูก ไว้สำหรับรับอารมณ์ แล้วก็รู้สึกรสจากการรับอารมณ์ ในบางรายก็เป็นบวก เป็น *Positive* ในบางรายก็เป็นลบ เป็น *Negative* พอมันเป็นบวกมันก็เกิดตัวกู ตัวกู ผู้เป็นเจ้าของอารมณ์ ลบมันก็เกิดตัวกู ตัวกู

เช่นว่ากินเข้าไปอร่อยที่ลิ้น นี่เป็นเพียงความรู้สึกตามธรรมชาติ แล้วความโง่ ความโง่ของกิเลสก็เกิดขึ้นว่า กูอร่อย ผู้อร่อยเกิดที่หลังอร่อย เกิดที่หลังความรู้สึกอร่อย ฉะนั้นผู้อร่อยนั้นคือมายา ไม่ใช่ตัวตน ไม่มีตัวตน เป็น *Reaction* ของความอร่อยทำให้เกิดความรู้สึกว่า

กูผู้ร่อย แล้วมันโง่จะเป็นกูๆๆ ไปหมด กูเห็นที่จริงตามันเห็น ก็ว่ากูมันเห็น จมูกได้กลิ่นก็ว่ากูได้กลิ่น ที่เป็นระบบประสาทรู้หน้าที่มันก็กูๆๆ มีตบาคนี้มันก็โง่ว่ามีตบาคกู มีตบาคกูโง่โง่บรมโง่ มีตบาคนี้วนิดเดียวมันก็ว่ามีตบาคกู อะไรก็กู แล้วมันเกิดได้ในความรู้สึกว่า ถ้ารู้สึกเป็นบวก ก็เกิดตัวกูบวกคืออ่อยก็มีตัวกูบวกพอไม่อ่อยก็มีตัวกูลบ เด็กๆ เดินไปชนแก้วอ๊ี้ มันก็เตะแก้วอ๊ี้ เตะแก้วอ๊ี้มันมันกู นั้นมันสุ นีมันกู นั้นมันสุ มันก็เตะแก้วอ๊ี้

ความรู้สึกว่าตัวตนว่าตัวกูนั้น เป็นของโง่ หลอกลวง มายา ทำให้รู้สึกไปเช่นนั้นเอง เป็นของไม่จริง มันคำสอนเรื่องอนัตตา อนัตตา ไม่ใช่ตน ไม่ใช่มีตน คุณอย่าไปดูถูกว่าเป็นเรื่องคำพูดเหลวไหลนะ มันเป็นคำพูดที่จริง ยิ่งกว่าจริง จริงยิ่งกว่าจริง อัตตา อัตตาตัวกูมันเกิดทีหลังความรู้สึก มีความรู้สึกซัดลงไปจิตใจเป็น *Emotion* เป็นอะไรขึ้นมาอย่างหนึ่งแล้ว มันจะเกิดความโง่ตามมาว่า

กูเป็นผู้ทำอย่างนั้นเป็นผู้รู้สึกอย่างนั้น เป็นผู้ได้อย่างนั้น เป็นผู้เสียอย่างนั้น ตามหลังไ้ระบบประสาทที่มันรู้สึก นี้ไปใคร่ครวญดูเอาเอง

พออ่ร่อยก็เกิดความรู้สึกขึ้นมาทันทีว่ากูอ่ร่อย พอไม่อ่ร่อยก็กูไม่อ่ร่อย ที่จริงมันเป็นความรู้สึกของลึน ของระบบลึนที่ว่าอ่ร่อยหรือไม่อ่ร่อย ใ้ตัวกูมันพลอยเกิด เกิดได้เดียวก็ดับไปเกิดอย่างอื่นอีก ดับไปเกิดอย่างอื่นอีก เกิดตัวกู ตัวกูไม่รู้ก็อ่ร่อยก็พันอย่าง เกิดตัวกูทุกที่มันก็ เห็นแก่ตัวทุกที่เหมือนกัน แล้วความเคยชินมันมากเข้า มากเข้า มันเห็นแก่ตัวมากเข้า มากเข้า นี้เห็นได้ชัดว่า **ความเห็นแก่ตัวมันเกิดมาจากความโง่ความหลง ไป** หมายมันเอาความรู้สึกที่เป็นบวกและเป็นลบ ถ้าอย่ามี ความรู้สึกที่เป็นบวกหรือเป็นลบแล้วตัวกูก็เกิดไม่ได้

ดังนั้นคัมภีร์เก่าๆ คัมภีร์ของคนฉลาดมาแต่ก่อน เขาจึงสอนให้กำจัดไ้ความรู้สึกเป็นบวกเป็นลบ ความ รู้สึกที่เป็นบวกเป็นลบนั้น ขจัดออกไปเสียเถิด จะไม่เกิด

ความรู้สึกไอ้ตัวกู *Self* หรือ *Selfish* จะไม่เกิด คัมภีร์ไบเบิลของพวกยิวหลายพันปีมาแล้ว ก็มีเขียนตอนต้นๆ ว่าพระเจ้าบังคับมนุษย์คนแรกที่สร้างขึ้นมา “แกอย่าไปกินผลไม้ ที่ทำให้เกิดความรู้ว่า *Good and evil*” ถ้าไป *Discriminate* เป็น *Good* เป็น *Evil* แล้ว แกจะตาย คือเป็นทุกข์

ดูสิคนแก่เขาเก่าๆ เขาฉลาดเหลือประมาณนะ แต่คนเดี๋ยวนี้นี้ไม่ทำตาม พวกคริสเตียนไม่สนใจประโยคนี้นั้นเป็นของยิวโบราณโน่น คัมภีร์ *Old Testament* ของยิวอย่าไป *Attack* ไป *Discriminate good and evil* ถ้าไม่รู้สีกว่า *Good* คือบวก *Evil* คือลบ มันก็ไม่เกิดตัวกูบวก ตัวกูลบ มันก็ไม่เห็นแก่ตัว

เขาแก้ปัญหามาได้ด้วยข้อนี้ แต่ไม่มีใครทำตามเลยก็เลยเป็นหมันไป เต่า เหล่าจืดเก่าแก่พร้อมๆ พระพุทธเจ้าอย่าไปยึดถือบวกลบ หยินบวก หยางลบ หยินหยางอย่าไปยึดถือ เป็นหยินเป็นหยางมันจะเป็นบวกเป็นลบ

แล้วแกก็จะมมีปัญหา มีปัญหาคือเกิดเรื่อง นี่ก็ว่าอย่าไป
มีบวกรมีลบเข้าซึ่งจะเกิดเป็นปัญหา พวกอินดูชั้นหลังๆ
ชั้นสูงสุดของเวทานตะ ก็อย่าไปยึดถือว่าบุญว่าบาป
บุญญา ปาปะ ไม่เอา

ชาวพุทธก็เหมือนกัน พระพุทธเจ้าก็สอนไม่ยึดมั่น
ดีชั่ว กุศล อกุศล ไม่ยึดมั่นเป็นดีเป็นชั่ว ไม่มีบวกรไม่มีลบ
นั่นแหละ ความที่ไม่เป็นบวกรไม่เป็นลบ มันจะคงที่ๆๆ
อยู่ในความถูกต้อง ถ้าว่ามันเป็นบวกร มันก็โง่ไปทางบวกร
เอนไปทางบวกร ลบก็โง่ไปทางลบ โง่ไปทางลบ มันก็มี
ตัวกูที่จะได้ที่จะเสีย จะกำไร จะขาดทุน จะแพ้ จะชนะ
จะเอาเปรียบ จะได้เปรียบ มันยึดถือบวกร ถือลอบ เพราะ
เห็นแก่ตัว เมื่อเห็นแก่ตัวแล้วมันก็พูดกันไม่รู้เรื่อง อย่าง
ลูกจ้างกับนายจ้าง ผัวเมียมันยังพูดกันไม่รู้เรื่อง เพราะ
มันมีความเห็นแก่ตัวเข้ามาครอบงำ แม่กับลูกกับพ่อ
มันก็พูดกันไม่รู้เรื่องถ้าความเห็นแก่ตัวมันครอบงำ ไม่มีตัว
ไม่เห็นแก่ตัวดีที่สุด

หมดความมีตัว เป็นสุขอย่างยิ่ง

นี่ถ้าว่าศาสนาไหนเขาสอนว่ามีตัว เขาก็ต้องสอนอีกทีว่าอย่าเห็นแก่ตัว แต่พุทธศาสนานี้สอนว่ามันไม่มีตัว มันไม่มีตัว ถ้าเห็นไม่มีตัวแล้วมันก็ไม่เห็นแก่ตัว ไม่ต้องสอนกันสองหน ถ้าใครสอนว่ามีตัวต้องสอนกันอีกหนหนึ่งว่าอย่าเห็นแก่ตัว แต่ถ้าสอนว่าไม่มีตัว มันก็สอนทีเดียวก็พอ มันก็ไม่เห็นแก่ตัว นี่ขอให้รู้ว่าธรรมะสูงสุด **หน้าที่สูงสุดคือทำให้หมดความเห็นแก่ตัว** หรือว่าไม่เห็นแก่ตัวนะเป็นผลของธรรมะสูงสุด ตัวธรรมชาติ ตัวกฎของธรรมชาติ หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ ผลจากหน้าที่ไ้ผลจากหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ นั่นคือไม่เห็นแก่ตัว นั่นละเป็นผลสูงสุด

พอไม่เห็นแก่ตัวมันก็รักผู้อื่นได้ รักความถูกต้องได้ รักษาความจริง รักษาความซื่อสัตย์ อะไรไว้ได้ พอเห็นแก่ตัว อู้ ไม่ทำหน้าที่แต่จะเอาสิทธิพร้อมที่จะคดโกง

เป็นอันตราย ดังนั้นเราจึงสังเกตเห็นได้ไม่ยากนักในโลกนี้เต็มไปด้วยปัญหาทั้งโลก เกิดขึ้นเพราะความเห็นแก่ตัว เพราะความเห็นแก่ตัว คนจนก็เห็นแก่ตัว คนมั่งมีก็เห็นแก่ตัว พุดกันไม่รู้เรื่อง กระทบวาลูกจ้าง นายจ้างก็เห็นแก่ตัว จนกระทั่งบางที่ผิวเมีย พอดต่างฝ่ายต่างเห็นแก่ตัวก็ได้หย่ากัน

พูดตามหลักพุทธศาสนาซัดๆ สั้นๆ ตรงๆ ว่าหมดความมีตัวนั้นนะ จะเป็นสุขอย่างยิ่ง คือหมดความมีตัวแล้วมันไม่มีทางที่จะเห็นแก่ตัว หมดหรือกำจัดไ้ความมีตัว รู้สึกว่ามีตัวกูมันออกไปเสียแล้วจะเป็นสุขอย่างยิ่ง ก็มีการปฏิบัติ ปฏิบัติ ปฏิบัติเพื่อให้หมดความรู้สึกว่ามีตัว ปฏิบัติสมาธิวิปัสสนาก็เพื่อให้เห็นแจ้งว่า มันไม่มีตัว มันไม่มีตัว มันไม่มีตัว มันมีแต่ธรรมชาติ เป็นไปตามธรรมชาติ เป็นกระแสแห่งธรรมชาติปรุ่งแต่งกันไป จนเกิดความรู้สึกโง่เขลา โง่เขลาว่ามีตัวแล้วก็เห็นแก่ตัว แล้วก็เต็มไปด้วยการต่อสู้เพื่อเห็นแก่ตัว ความทุกข์จึงเต็มไปด้วยทั้งจักรวาล เต็มไปทั้งโลก

ตั้งต้นแต่ให้รู้ว่าไม่ต้องมีตัว ไม่ต้องมีวิญญาณแบบ
เป็นตัวนั้นนะ ไ้ตาก็เห็นรูปได้ หูก็ได้ยินเสียงได้ จมูกก็
ได้กลิ่นได้ ลิ้นก็ร้รสได้ ผิวนั่งนี้ก็รู้สัมผัสได้ จิตก็คิดนึกได้
โดยไม่ต้องมีตัว โดยไม่ต้องมีตัว อตฺตา *Self, Soul* อะไร
พวกนี้เอาออกไปได้ ไม่มีๆๆ ตัวจริง ตาก็เห็นรูปได้
หูก็ได้ยินเสียงได้ จมูกก็ได้กลิ่นได้ เทานี้เพราะไม่มีตัว
นี้พอว่าไ้ตานั้นก็ของข้างนอกคือรูปมาถึงกันเข้า เกิดความ
รู้สึกรู้ว่าเป็นอะไร เป็นสัมผัสขึ้นมาแล้วก็อย่าได้เข้าใจว่า
เป็นตัว มันเป็นของธรรมชาติเช่นนั้นเอง รู้สึกสบายหรือ
ไม่สบายขึ้นมาก็ไม่ใช่เรื่องของตัวเอง มันเป็นความรู้สึกของ
ระบบประสาท พอแล้วไม่ต้องมีตัว ไม่ต้องมีไ้ *Soul*
ไ้ *self* ที่เป็นเรื่องของผู้ลึกลับมีตัวที่ลึกลับอย่างคน
บางพวกเขาเชื่อกันอยู่

สิ่งที่บังเอิญไปตามเหตุตามปัจจัย

อย่างที่พูดมาแล้วตะกี้ว่า ถ้ามันไปหลงความหมายของบวก หรือความหมายของลอบ มันจะเกิดความรู้สึกว่า กูได้บวกหรือกูได้ลอบ แล้วก็เห็นแก่ตัว ทีนี้ก็ไม่หลงบวก ไม่หลงลอบ อันนี้ยากมาก ยากมาก ความรู้สึกอย่างนี้ มันก็เรียกว่าบวก มันก็รู้สึกตามธรรมชาติ พอใจที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ พอใจก็เป็นเรื่องบวก เมื่อไม่พอใจเข้ามา ก็เป็นเรื่องลอบ นี่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติเป็นอย่างนี้เอง ทีนี้เราก็เห็นว่าที่เราไปชอบหรือไปรัก หรือไปโกรธ หรือไปเกลียดมันก็ตาม มันเป็นเรื่องเข้าใจผิด มันเป็นเรื่องเข้าใจผิดไปเห็นเป็นบวก ไปเห็นเป็นลอบ

ถ้าเห็นความจริง เห็นกันอยู่ว่าเช่นนั้นเอง มันเช่นนั้นเอง เด็กทารกเพิ่งคลอดออกมาครั้งแรกกินนมแม่ พออ่รอย มันก็ต้องรู้สึกว่าการอ่รอยไม่ต้องมีใครสอน ไม่ต้องมีใครสอน พอไปกินของไม่อ่รอยเข้า มัน

ก็ไม่อรรอย ภูเขาไม่อรรอย ไม่ต้องมีใครสอน มันเกิดได้เอง
อย่างนี้ ดังนั้นถ้าเราจะศึกษากันให้ละเอียดก็มองดูว่า
สิ่งใดที่เป็นบวกก็ตาม เป็นลบก็ตามสิ่งนั้นไม่เที่ยง
เปลี่ยนไปตามเหตุตามปัจจัยอยู่เนื่องนิত্যนั้นเรียกว่า
เห็นอนิจจัง เห็นอนิจจังว่าสิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง เปลี่ยนไป
ตามเหตุตามปัจจัยอยู่เนื่องนิত্য พวกกรีกพ้องสมัยกับ
พระพุทธเจ้า มันก็เคยสอนอย่างนี้ *Heraclitus* สอนว่า
ทุกอย่างไหล ทุกอย่างไหลเรียกว่าลัทธิ *Panta rhei*
ทุกอย่างไหล ก็หมายความว่า เขาเห็นอนิจจัง อนิจจัง
นี้เหมือนกัน

ในคัมภีร์พุทธฝ่ายพุทธนี้ก็มี พระพุทธเจ้าตรัสว่า
มีศาสดาเมืองไกล ไกลที่ไหนก็ไม่รู้ เขาสอนเรื่องอนิจจัง
เหมือนเรา เข้าใจว่าจะเล็งถึงพวกคริสต์ขณะนี้ก็ได้
สอนว่าทุกอย่างไหลคือไม่เที่ยง นี้เรียกว่าเห็นอนิจจัง
อนิจจัง ที่เราหลีกเลี่ยงไม่พ้นนี้ เราต้องอยู่กับสิ่งที่เป็น
อนิจจัง นี้คิดดู เนื้อหนังร่างกายก็เป็นอนิจจัง ความรู้สึก

อะไรก็เป็นอนิจจัง จิตต้องอยู่กับสิ่งที่ก็เป็นอนิจจัง มันก็ต้องเป็นทุกข์ เรียกว่า ทุกข์ มันก็เป็นทุกข์ และเมื่อมันเป็นทั้งอนิจจังและทุกข์แล้วจะไปเรียกว่าตัวตนได้อย่างไร มันเอาอะไรกับมันไม่ได้ นี่มันไม่เป็นตัวเอง มันเป็นไปตามเหตุ ตามปัจจัย ตามความรู้สึก

นี่เห็นอนิจจัง เห็นทุกข์ เห็นอนัตตา ว่าเราได้โง่มาอย่างไร ถ้าไม่เห็นข้อนี้เรารู้สึกเป็นบวบก้างรู้สึกเป็นลบบ้าง แต่ถ้าเราเห็นทั้งบวกและทั้งลบ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เปลี่ยนแปลงเรื่อย ทำความเจ็บปวดให้แก่ผู้เข้าไปเกี่ยวข้อง แล้วก็ไม่มีตัวตน มันก็สบาย แต่การเห็นนี้มีลำดับละเอียดออกไปว่า เห็นอนัตตาแล้วก็เห็น โอ้ มัน **ธัมมัญญิตตา - คือธรรมชาติเป็นอย่างนี้เอง** ธรรมชาติเป็นอย่างนี้เอง เป็น ธัมมัญญิตตา ธรรมชาติมันเป็นอย่างนี้เอง ก็ดูต่อไปก็เห็น โอ้ มันมีกฎธรรมชาติบังคับอยู่ เรียก **ธัมมนิยามตา กฎธรรมชาติมันบังคับอยู่**

จนในที่สุดสรุปความทั้งหมดทั้งสิ้นแล้ว **สิ่งทั้งปวงต้องเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของมัน เรียกว่า อิทัปปัจจยตา** สิ่งทั้งปวงต้องเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของมัน ทุกอย่างมันมีเหตุแล้วเป็นไปตามเหตุ ทุกอย่างๆ มันจึงมีการเปลี่ยนแปลง มีการเกิดอะไรขึ้น อะไรดับ นี่ไปตามเหตุ เห็นก็เป็นไปตามเหตุปัจจัยแล้วก็เห็นว่า โอ้ นี่คือเช่นนี้เอง เช่นนี้เอง อย่างนี้เอง ไม่มีอย่างอื่น เรียกว่า เห็นตถตา เห็นตถตาเต็มที่แล้ว เห็น โอ้ มันไม่มีตัวตน ไม่มีตัวตนนี้ มันเป็นจุดสุดท้ายที่จะเห็นว่า โอ้ มันไม่มีตัวตน ไม่มีสิ่งที่เป็นตัวตน เมื่อไม่มีตัวตน แล้วจะเห็นแก่ตนได้อย่างไร มันไม่มีตัวตนนี้ มันก็ไม่เห็นแก่ตน ถ้าไม่เห็นแก่ตนเพราะว่ามันเป็นเช่นนั้นเอง

จิตที่มีอหังการเป็นจิตที่ไม่ห้วนไหว

ที่นี้ก็มีบรรลุลุทธิธรรมะชั้นสูงสุด เรียกว่า **อหังการ** อหังการ ขอรอภัยที่จะถามว่าท่านทั้งหลายไม่เคยได้ยิน คำนี้ใช่ไหม ไม่เคยได้ยินคำนี้ใช่ไหม แม้แต่พวกพุทธบริษัท ในวัดมันยังไม่เคยได้ยินคำนี้ เพราะเขาแปลเป็นภาษาไทยเสีย แปลว่าอะไรก็ไม่รู้ มันไม่ตรงตามที่เป็นจริง ถ้าเป็นบาลีว่า อหังการ ที่นี้ก็**ไม่มีอะไรปรุงแต่งให้เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นได้** คงอยู่แต่ในความถูกต้องๆ คงที่อยู่ในความถูกต้อง เรียกว่า **อหังการ - ความที่อะไรๆ ปรุงแต่งไม่ได้** คำนี้มันยังไม่มีใน *Dictionary* ของมนุษย์ ไม่มีใน *Vocabulary* คำพูดของมนุษย์นี้ จึงอยากให้มันมี

ความที่อะไรๆ ปรุงแต่งไม่ได้ ปรุงแต่งๆ คำนี้ ก็คือทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นเรียกปรุงแต่ง ถ้าคนอเมริกันเขาบอกว่า ถ้าที่อเมริกัน ที่อเมริกาเรียก

Concoct, Concoct ประงแต่งให้เป็นอย่างอื่น ที่ยุโรป
ใช้คำว่า *Condition, Condition* คือประงแต่งให้เป็น
อย่างอื่น *Unconcoctability* ภาวะที่ประงแต่งให้เป็น
อย่างอื่นไม่ได้คำนี้ *Unconcoctability* ถ้าพูดยุโรปว่า
Unconditionalability ดีกว่า อันนี้ควรจะมีในปทานุกรม
ถ้าเรามีอันนี้แล้วไม่มี *Selfish* ไม่มี *Selfishness* ขอให้สนใจ
ถ้าเรามันถูกทำให้เป็นบวกก็ได้ ถูกทำให้เป็นลบก็ได้
ในจิตใจ แต่ถ้ามันมีอันนี้แล้วมันเป็นไม่ได้ มันคงที่ คงที่
คงที่ อยู่ในความถูกต้องตามธรรมชาติ

นี่เราก็ต้องเปรียบเทียบให้เขาฟังว่า *Unconcocta-*
bility นี้มันจะถึงขนาดไหน ถึงขนาดไหน พูดเปรียบเทียบ
ให้ฟังว่าภูเขา มันยังห้วนไหว ภูเขาหิมาลัยในเอเชียนี้
ยาว ๒,๐๐๐ ไมล์มันก็ห้วนไหวได้เมื่อแผ่นดินมันไหว
ภูเขาแอลป์ในยุโรปมันก็ห้วนไหวได้เมื่อแผ่นดินมันไหว
ไอ้ร็อกกี้ในอเมริกามันก็ห้วนไหวได้ ถ้าแผ่นดินมัน
ห้วนไหว แต่ว่าจิตที่มีอันนี้ มีอึดมมยตานี้ไม่ห้วนไหว

ให้โลกให้จักรวาลห้วนเหว ไฉ้จิตนี้ก็ไม่ห้วนเหว จิตนี้
คงที่อยู่ในความถูกต้อง ดังนั้นมันจึงเป็นบวกไม่ได้
เป็นลบไม่ได้ มันไม่เป็นบวกไม่เป็นลบ มันก็ไม่มี
เห็นแก่ตัว

แล้วก็เปรียบเทียบมาถึงกับว่าเป็นเรื่องของจิต นั่น
เป็นเรื่องของวัตถุ เป็นเรื่องของจิต หญิงสาวสวยคนหนึ่ง
เขามีจิตใจบรรลุธรรมะขั้นอัครมมยตานี้ คงที่อยู่
ในความถูกต้องของเขา ชายหนุ่มรูปสวยฉลาดเฉลียวปราด
เปรื่องมาสักฟุ้งหนึ่งก็เกี่ยวเอาไปไม่ได้ เกี่ยวผู้หญิง
คนนี้อาไปไม่ได้ เพราะเขามีอัครมมยตา หรือว่าชาย
หนุ่มคนนี้รูปงามมีอัครมมยตา ให้นางงามจักรวาล
มากระทุ้ง นางฟ้ามากระทุ้ง ก็ลากหัวเขาไป
ไม่ได้ เพราะเขามีอัครมมยตา ถ้ามีอัครมมยตา
อย่างนี้แล้วจะไม่เป็นบวกไม่เป็นลบ ไม่เป็นบวก
ไม่เป็นลบแล้วก็ไม่มี *Selfish* ไม่มี *Selfishness*
โลกก็หมดปัญหา

เรียนธรรมะคือเรียนเรื่องตัวเอง

นี่คือธรรมะสูงสุด ธรรมะสูงสุด สูงสุดเป็นอะไร ทำให้เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ยอดสุดของธรรมะอย่างนี้เราเรียกว่า นิพพาน นิพพาน หยุดคงที่ ไม่มีอะไรมาทำให้เปลี่ยนแปลงได้ ไม่มีอะไรมาครอบงำได้ แต่จะต้องได้ ย่ำยีได้ คงที่ คงที่ คงที่ อยู่ในความถูกต้อง เมื่อคงที่อยู่ในความถูกต้อง ไม่มีกิเลส ไม่เห็นแก่ตัว มันก็ไม่ทำอะไรผิด แล้วมันก็รักผู้อื่นโดยอัตโนมัติ ถ้าไม่เห็นแก่ตัว มันจะรักผู้อื่นโดยอัตโนมัติ โดยไม่ต้องเจตนามันก็รักผู้อื่นได้ โดยอัตโนมัติ ดังนั้น ขอให้มองเห็นความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ตัว ทุกศาสนาสอนเรื่องนี้ แต่ไม่มีใครปฏิบัติ ถ้าศาสนาทุกศาสนามีโอกาสสอนเรื่องนี้ มนุษย์ปฏิบัติเรื่องนี้ได้ โลกนี้ก็มีสันติภาพเหลือประมาณ สันติภาพสูงสุด สันติภาพนิรันดรไปเลย นี่คือธรรมะ ธรรมะ

ขอให้ทบทวนมาตั้งแต่ว่าเรื่องธรรมะ ธรรมะ มันคือ เรื่องตัวเราเองนี่ ตัวเราเองนี่คือธรรมชาติ คือกฎของ ธรรมชาติ คือหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ แล้วก็ผล เกิดจากหน้าที่ ไ้ ๔ อย่างนี้มันรวมอยู่ในแต่ละคน แต่ละคน มันเรียกว่าธรรมะ ธรรมะ นี่ถ้าพูดธรรมะ พูดถึง ธรรมะ เรียนธรรมะ คือ เรียนเรื่องตัวเราเอง ในแง่ ของวิทยาศาสตร์ก็ได้ ในแง่ของศาสนาก็ได้ ในแง่ของ วัฒนธรรมก็ได้ แล้วก็เหมือนกันแหละ ใจความสำคัญว่า อย่าไปหลงบวกหรือหลงลบ

แต่มันก็ยาก มันก็ยากที่จะไม่เียงเป็นบวกเป็นลบ ถ้า มันถูกหลอก มันถูกหลอก วิทยาศาสตร์อย่างไอน์สไตน์ สอนพอจะช่วยแก้ปัญหาได้ อย่าไปหลงความลวงของ *Relativity of time and space* ความสัมพันธ์กัน ระหว่าง *Time and space* มันหลอกก็ให้เห็นเป็น อย่างนั้น หลอกก็ให้เราหลงอย่างนั้น อย่าไปหลงข้อนั้น แล้วจะไม่มีความเป็นบวกและความเป็นลบ เราก็ไม่ต้อง

เห็นแก่ตัว นี่จะเรียนอย่างวิทยาศาสตร์หรือจะเรียนอย่างนี้
ก็ได้ หรือจะเรียนอย่างธรรมะ มันก็มี มันก็ตามธรรมชาติ
แล้วเราก็ไม่มีตัว จะมาโดยวิธีใดก็ตามขออย่าให้มีความ
เห็นแก่ตัว

ชีวิตที่มีธรรมะ เป็นชีวิตที่อยู่เหนืออิทธิพล ของความเป็นบวกและความเป็นลบ

โลกนี้ก็จะเป็โลกสูงสุดของสันติภาพ จะเรียกว่า
โลกอะไรกันก็ตามใจ จะเป็นโลกสูงสุดของสันติภาพ
ที่จะมีได้ ถ้าเราไม่มีความเห็นแก่ตัว ธรรมะสูงสุดยอดของ
ธรรมะสูงสุด ก็คือความไม่เห็นแก่ตัว มันรักผู้อื่นได้ รัก
ความถูกต้องได้ แล้วมันก็รักหน้าที่ รักหน้าที่ ไม่ลงสมุด
เวลาทำงานโกหกอีกต่อไปเพราะมันรักความถูกต้อง มัน
รักความจริง นี่อาตมาขอพูดเรื่องธรรมะนะ สิ่งที่ต้องการ
จะเผยแผ่ที่สุดก็คือเรื่องธรรมะ มีธรรมะเมื่อไรก็ไม่เห็น
แก่ตัว มันเห็นแก่ธรรมะจะไปเห็นแก่ตัวได้อย่างไร เมื่อ
ไม่มีความเห็นแก่ตัวแล้วก็ไม่มีความทุกข์

ถ้าเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัว เพราะไม่มีธรรมะ เพราะ
ไม่มีธรรมะก็เห็นแก่ตัว ไม่มีธรรมะชีวิตนี้ก็จะกัดเจ้าของ
ไปฟังดูให้ดีๆ ว่า ชีวิตนี้จะกัดเจ้าของ พวกฝรั่งมาที่นี้

ทุกเดือน เดือนละหลายๆ สิบคน เขาชอบประโยคนี้นี้ มีธรรมะนี้แล้วชีวิตจะไม่กั๊ดเจ้าของ คุณลองไม่มีธรรมะดูสิ ลองไม่มีธรรมะสิ ไอ้ตัวชีวิตนี้มันจะกั๊ดเจ้าของ เตี่ย ความรักกั๊ด เตี่ยความโกรธกั๊ด เตี่ยความเกลียดกั๊ด เตี่ยความกลัวกั๊ด เตี่ยความตื่นเต๋นกั๊ด เตี่ยความวิตกกังวลไอ้ข้างหน้ากั๊ด เตี่ยอาลัยอาวรณ์ข้างหลังกั๊ด เตี่ยอิจฉาริษยากั๊ด เตี่ยความหวังกั๊ด เตี่ยความหึงกั๊ด ชีวิตก็จะกั๊ดเจ้าของถ้าไม่มีธรรมะ

พอมีธรรมะแล้วรับประกันได้ว่าชีวิตนี้จะไม่กั๊ดเจ้าของ ดังนั้นเขาจึงสนใจธรรมะ บ่อนมันติดขึ้นมาเอง เหมือนตลาดนัดนะ วันที่หนึ่งถึงวันที่สิบเขามากันเอง หลายสิบคนหรือร้อยคนเหมือนตลาดนัดนะ มาศึกษาธรรมะแล้วเขาก็พอใจว่าเขาจะได้ชีวิตที่ไม่กั๊ดเจ้าของ คิดคำเตี่ยสั้นๆ แล้วจะได้ชีวิตที่ไม่กั๊ดเจ้าของ ก็พอใจแล้ว ศึกษาทุกเดือนปฏิบัติทุกเดือนให้มีสติสัมปชัญญะ ให้เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ตถาตา เห็นว่าไม่มีตัวตน

มันก็เลยไม่มีบวกไม่มีลบ ไม่หลงบวกไม่หลงลบ เป็นชีวิตที่อยู่เหนืออิทธิพลของความเป็นบวกและความเป็นลบ

อย่างไรก็ตาม ไม่มีดี ไม่มีชั่ว ไม่มี *Good and evil* ไม่มีหยิน ไม่มีหยาง ไม่มีบุญญะ ปาปะ ไม่มีไม่มี ทุกคู่ ทุกคู่ ทุกคู่ที่ว่าเป็นคู่ตรงกันข้าม คู่ตรงกันข้าม มีชั่ว บุญ บาป สุข ทุกข์ นรก สวรรค์ ไม่มี ไม่มีเป็นคู่ เป็นคู่ ไม่มีการได้เปรียบ ไม่มีการเสียเปรียบ กระทั่งว่า ไม่มีผู้หญิงไม่มีผู้ชายด้วยซ้ำไป แต่ข้อนี้อธิบายยาก มันก็ไม่มีทุกคู่ ทุกคู่ ปัญหา มันก็ไม่มีเหลือ นี่คือธรรมชาติธรรมะ โดยสรุปแล้วมันมีอยู่อย่างนี้ ขอให้นำไปคิดดู ไม่ต้องเชื่อ ลองไปคิดดูจะเห็นเอง เราก็ไม่เห็นแก่ตัว เราก็รักผู้อื่นได้ ทางโลกมันอยู่กันอย่างสหกรณ์ได้ ปัญหา มันจะมีมาแต่ไหนนะ

เอาละ เป็นอันว่าขอสอนองความประสงค์ของท่านในการมาสู่สถานที่นี้ในลักษณะอย่างนี้คือเพื่อศึกษา

ธรรมะ แล้วนี่คือตัวธรรมะ ตัวธรรมะที่จะเอาไปศึกษาให้
เข้าใจแล้วปฏิบัติ แล้วก็จะอยู่เหนือปัญหาทั้งปวง ไม่มี
ปัญหาอะไรเหลือ จะประสบชีวิตที่ไม่มีความทุกข์เลย คือ
ไม่กัดเจ้าของ เป็นสิ่งสูงสุด สูงสุดกว่าสิ่งใดในสิ่งที่มนุษย์
จะมีได้หรือจะรู้จักได้

ขอให้ท่านทั้งหลายเข้าใจ เข้าใจ แล้วก็ปฏิบัติได้
ยิ่งๆ ขึ้นไปตามลำดับ แล้วก็จะมีความสุข ในการปฏิบัติ
หน้าที่การงานด้วยความสนุกสนาน พอใจอยู่ทุกทีพา
ราตรีกาลเทอญ.

ขอยุติการบรรยาย.

ถ้าเห็นแก่ธรรมะคือเห็นแก่ความถูกต้อง
มันก็ไม่เห็นแก่ตัว ก็ทำประโยชน์
ประโยชน์เพื่อตัวเองก็ทำ ประโยชน์เพื่อผู้อื่นก็ทำ
ประโยชน์ที่มันเกี่ยวข้องกันแยกกันไม่ได้ก็ทำ

ใบสมัครสมาชิกธรรมะใกล้มือ

B.A

วันที่สมัคร .....

ชื่อ-นามสกุล .....

ที่อยู่สำหรับจัดส่ง ชื่อหมู่บ้าน/อาคาร .....

เลขที่ ..... หมู่ ..... ซอย ..... ถนน .....

ตำบล/แขวง ..... อำเภอ/เขต .....

จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์ .....

โทรศัพท์ ..... มือถือ .....

Email .....

สมัครใหม่ ๑ ปี (๑๒ เล่ม) ๑๘๐ บาท

๒ ปี (๒๔ เล่ม) ๓๖๐ บาท

ต่ออายุสมาชิก ๑ ปี (๑๒ เล่ม) ๑๘๐ บาท

๒ ปี (๒๔ เล่ม) ๓๖๐ บาท

เปลี่ยนที่อยู่

เริ่มตั้งแต่ เดือน..... ปี.....

ถึง เดือน..... ปี.....

โอนเงินสมทบการผลิตมาที่

ชื่อบัญชี มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

บัญชี ออมทรัพย์ เลขที่ ๑๑๑-๒-๙๖๒๙๕-๘

ธนาคาร ไทยพาณิชย์ สาขา สำนักวิจัยอิน

จากนั้นส่งหลักฐานใบโอนและใบสมัครสมาชิก โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

๑. ทางไปรษณีย์ ส่งที่

ฝ่ายผลิตหนังสือและสื่อธรรม (ธรรมะใกล้มือ)

มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) ถนนนิคมรถไฟสาย ๒

แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

๒. ทางโทรสาร : ๐-๒๙๓๖-๒๖๘๘

๓. อีเมล : bookclub@bia.or.th

หมายเหตุ

๑. สมาชิกเก่าที่ต้องการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในการจัดส่งหนังสือ กรุณากรอกในแบบฟอร์มใบสมัครสมาชิก แล้วส่งกลับมาตามที่อยู่ด้านบน
๒. หากท่านต้องการต่ออายุสมาชิกหนังสือธรรมะใกล้มือ กรุณาโอนเงินสมทบการผลิต ตามรายละเอียดด้านบน

